

## KITEKINTŐ

# HITELFELVÉTELI KÖLTSÉGEK SZÁMVITELI ELSZÁMOLÁSA

Szegediné Lengyel Piroska

DOI: 10.25116/kozelitesek 2019.1-2.7

*A tanulmány bemutatja a 2009. január 1-től hatályos IAS 23 Hitelfelvételi költségek standard előírásait a hitelfelvételi költségek számviteli kezelése, megjelenítése, aktiválása (megkezdése, felfüggesztése, befejezése) vonatkozásban. Esetpéldákon keresztül kerülnek bemutatásra a hazai szabályozás (2000. évi C. törvény a számvitelről) és a standard szerinti számviteli elszámolások legjelentősebb eltérései.*

**Kulcsszavak:** *minősített eszköz, nem minősített eszköz, jelentős idő, beruházás, aktiválási ráta*

The study presents the requirements of IAS 23 Borrowing Costs effective from 1 January 2009 to the accounting, presentation, activation (commencement, suspension, termination) of borrowing costs. The most significant changes to the domestic regulations (Act C of 2000 on Accounting) and the standard accounting statements are shown through specific examples.

**Keywords:** *qualifying asset, not qualifying asset, substantial period of time, investment, capitalisation rate*

### **Bevezetés**

Az Európai Unióhoz való csatlakozással elkezdődött hazánkban a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (IFRS-ek) alkalmazása. A 2005. évtől kezdődően a tőzsdén jegyzett egyes vállalkozásoknak, konszolidált pénzügyi kimutatásaik kapcsán, már kötelezően alkalmazniuk kell a szabályrendszert, majd ezt követően lépcsőzetesen bővült azon vállalkozások köre, akik – a magyar számviteli törvény helyett – az IFRS-ek szerint készítik kötelezően vagy választás alapján pénzügyi kimutatásaikat. Az IFRS alkalmazásának egyik legnagyobb előnye, hogy határokon átnyúló egységes szabályrendszer, ezáltal globálisan is összehasonlíthatóvá teszi a különböző társaságokat, egy ilyen típusú összehasonlíthatóság pedig komoly versenyelőnyt is jelenthet a versenytársakhoz képest.

Az IFRS szabályrendszer a magyar számvitel szabályoktól lényegesen eltérő értékelési elveken alapszik. A vállalatoknál rendelkezésre kell, hogy álljanak szakmailag felkészült számviteli szakemberek a beszámoló összeállításához, a könyvviteli szolgáltatások körébe tartozó feladatok elvégzéséhez, illetve koordinálásához.

Jelen tanulmány a hitelfelvételi költségek számviteli kezeléséhez ad iránymutatást, bemutatja ezen költségek elszámolásának lehetőségeit a nemzetközi szabályozás szerint, összehasonlítva azt a hazai szabályrendszerrel.

**A hitelfelvételi költségek számviteli kezelését a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Rendszerben (IFRS) az IAS 23 Hitelfelvételi költségek standard szabályozza**, amely szerint a gazdálkodónak a közvetlenül – a standard értelmezése szerinti minősített eszköz beszerzése, előállítására érdekében felmerült – hitelfelvételi költségeket aktiválnia kell, minden egyéb hitelfelvételi költséget a felemelés időszakában ráfordításként kell elszámolnia.

A standard szerint egy adott időszak alatt előállított, létrehozott eszköz bekerülési értékét akkor kell megjeleníteni, amikor az a használati céljának megfelelő működésre készen áll, illetve értékesítésre kész állapotba kerül. Az eszköz bekerülési értékének tartalmaznia kell minden olyan költséget, amely ezen időpontig szükségszerűen felmerül, így indokolt a bekerülési érték részeként kezelni a finanszírozáshoz igénybe vett idegen tőke költségeit is.

Nem tartozik a standard hatálya alá a saját tőke – beleértve a kötelezettségnek nem minősülő elsőbbségi tőkét – tényleges vagy származtatott költségeinek elszámolása, illetve nem kell a standardot alkalmazni a valós értéken értékelt minősített eszközökre, valamint a nagy mennyiségben, ismétlődően gyártott készletekre.

**A pénzügyi kimutatásokban a gazdálkodónak közzé kell tennie** a hitelfelvételi költségekre alkalmazott számviteli politikáját, a beszámolási időszakban aktivált hitelfelvételi költségek összegét, valamint az aktiválható hitelfelvételi költségek összegének meghatározására alkalmazott, ún. aktiválási rátát.

**A hazai szabályozás, a számviteli törvény (2000. évi C törvény a számvitelről)** az alábbiak szerint írja elő a hitelfelvételi költségek elszámolását:

***„Az eszköz bekerülési (beszerzési) értékének részét képezi a beszerzéséhez, előállításához közvetlenül kapcsolódóan igénybe vett hitel, kölcsön***

- felvétele előtt fizetett - a hitel, a kölcsön feltételként előírt - bankgarancia díja,
- szerződésben meghatározott, a hitel igénybevétele miatt fizetett kezelési díj, folyósítási jutalék, a hitel igénybevételeig felszámított rendelkezésre tartási jutalék,
- szerződés közjegyzői hitelesítésének díja,
- felvétele után az eszköz üzembe helyezéséig, raktárba történő beszállításáig terjedő időszakra elszámolt (időszakot terhelő) kamat; [Sztv.47.§ (4.)]

„A bekerülési (beszerzési) értékben elszámolt kamat összegét csökkenti a beruházásra adott előleg után, annak elszámolásáig, a beruházásra elkülönített pénzeszköz után, annak felhasználásáig kapott kamat összege.” [Sztv.47.§ (8.)]

A hosszú, illetve a rövid lejáratú kötelezettségek között nyilvántartott kölcsönök, hitelek, után fizetett, fizetendő (esedékes) kamat összegét – az eszközök bekerülési értékében elszámolt, figyelembe vett kamat kivételével – függetlenül attól, hogy azt hitelintézet, más gazdálkodó vagy magánszemély részére kell fizetni – **a fizetendő (fizetett) kamatok és kamatjellegű ráfordítások között** kell kimutatni. [Sztv.85 § (2.)]

A számviteli törvény nem ad előírást a hitelfelvételi költségek – a beszámoló Kiegészítő mellékletében való – kötelező bemutatására, az alkalmazott értékelési eljárások, a pénzügyi helyzet bemutatása keretében kerülnek ismertetésre.

### **1. Fogalmak az IAS23 standard értelmezése szerint**

A **hitelfelvételi költségek** források kölcsönbe vételével kapcsolatos, a gazdálkodónál felmerült kamat és egyéb költségek, amely költségek **tartalmazhatják**:

- a folyószámlahitelek, valamint a rövid és hosszú lejáratú hitelfelvetelek után felszámított kamatot
- a hitelfelvetelekkel kapcsolatos diszkontok vagy prémiumok amortizációját
- a hitelfelvételi megállapodással kapcsolatban felmerült járulékos költségek amortizációját
- az IAS 17 Lízingek standardnak megfelelően megjelenített pénzügyi lízingekkel kapcsolatos finanszírozási költségeket
- a külföldi pénznemben felvett hiteleken keletkező árfolyam-különbözeteket, amennyiben ezek a kamatköltségek korrekciójának tekinthetők. (Az árfolyam-különbözet összege nem haladhatja meg azt az összeget, ami akkor merült volna fel, ha a gazdálkodó helyi devizában veszi fel a hitelt.)

**Minősített eszközök** az olyan eszközök (például készletek, termelőüzemek, elektromos erőművek, immateriális javak és befektetési célú ingatlanok), amelyek használatra vagy értékesítésre kész állapotba hozása szükségszerűen jelentős időt vesz igénybe. A **jelentős idő** fogalmát a standard nem definiálja, a gazdálkodónak a számviteli politikájában kell erre való rendelkezést tenni.

**Nem minősített eszközök** a többi befektetések és azok a készletek, amelyeket rutinszerűen gyártanak vagy más módon, nagy mennyiségben, ismétlődően, rövid idő alatt állítanak elő, illetve azok az eszközök, amelyek már beszerzésükkor használatra vagy értékesítésre kész állapotban vannak. Nem minősített eszközök a pénzügyi eszközök sem. [IAS 23. 4-6. bekezdések]

### **2. A hitelfelvételi költségek aktiválása**

A minősített eszközökre elszámolt kamat összege attól függ, hogy milyen módon történik a minősített eszköz (megszerzése, előállítás) finanszírozása: kizárólag az adott eszközre vette fel a gazdálkodó a hitelt vagy az eszköz finanszírozása több, különböző forrásból származó hitel felhasználásával történt.

**1. eset: A gazdálkodó a hitelt egy meghatározott minősített eszköz finanszírozására vette fel**

Ebben az esetben, amikor a gazdálkodó a hitelt kimondottan egy minősített eszköz megszerzése céljából vette fel, az adott eszközre aktiválható hitelfelvételi költségek összegét az adott hitelfelvétellel kapcsolatban az időszakban felmerült tényleges költségnek a felvett hitel ideiglenes befektetéséből nyert, bármely befektetési jövedelemmel való csökkentésével kell meghatározni.

**2. eset: A gazdálkodó a hitelt általános céllal vette fel, nem egy meghatározott minősített eszköz finanszírozása céljából**

Ebben az esetben a gazdálkodó azt megelőzően jut hozzá a hitelhez/hitelekhez és keletkeznek ezáltal hitelfelvételi költségei, hogy a források egy részét vagy teljes egészét felhasználná a minősített eszköz finanszírozására. Ilyen körülmények között előfordulhat, hogy a felvett hiteleket ideiglenesen befekteti addig, amíg fel nem használja a minősített eszköz kiadásaira. A standard szerint az időszakban aktiválható hitelfelvételi költségek összegének meghatározása során a felmerült hitelfelvételi költségekből le kell vonni az ilyen források befektetéséből nyert bármely jövedelmet.

Amennyiben a gazdálkodó a hitelt általános céllal veszi fel, majd egy minősített eszköz megszerzésére fordítja, az aktiválható hitelfelvételi költségek összegét az adott eszközzel kapcsolatos kiadásokra alkalmazott ún. **aktiválási rátával** állapítja meg.

Az **aktiválási rátának** a gazdálkodó azon hiteleihez kapcsolódó hitelfelvételi költségek súlyozott átlagának kell lennie, amelyek az időszakban fennálltak és amelyek nem kimondottan egy minősített eszköz megszerzése céljából felvett hitelek. (Szegediné, 2017)

**Esetpélda hitelfelvételi költségek aktiválására a standard, illetve a magyar szabályozás szerint:**

*Hiteles Kft. egy kazánház építését kezdte meg 2016. január 1-jén, majd 2017-ben a munkálatok a beruházási tervnek megfelelően folytatódtak, és az építkezés 2017. június 30-án befejeződött, a kazánház üzembehelyezése, aktiválása megtörtént. A beruházás értéke 54 millió Ft, amelyhez a Kft. rendelkezésére állt „banki elkülönített betétszámláján” 6 millió Ft, amely saját forrást a kezdeti munkálatokhoz fel is használtak, és amelyből származó kamatbevétel 400 ezer Ft volt. A Kft. a beruházás-finanszírozására 3 különböző helyről hitelt vett fel, amelynek részleteit az 1.táblázat mutatja.*

1. táblázat: Információ Hiteles Kft. Hiteleiről

A hitel típusa	Hitel összege millió Ft	Kamatláb (évi fix)	A hitelek felvételének napja
Folyószámla hitel	30	8 %	2016. július 1.
Önkormányzati hitel	10	10 %	2016. július 1.
Hitel üzleti partnertől	20	12 %	2016. július 1.
Összesen	60		

'Forrás: Saját szerkesztés'

A Kft. a beruházás értékét 6 millió Ft-tal meghaladó felvett hitelből a 6 millió Ft-ot napi működési költségeinek fedezésére használta fel.

**A hitelfelvételi költségek elszámolása, illetve a befektetésből származó kamatbevétel elszámolása a hazai szabályozás és a standard szerint az alábbiak szerint történik:**

- a. A **számviteli törvény szerint** a beruházás finanszírozására felvett hitelek összes kamatráfordítása az eszköz (kazánház) bekerülési értékét növeli:

$$\text{Kamatráfordítás} = (30 \text{ millió Ft} \times 0,08) + (10 \text{ millió Ft} \times 0,1) + (20 \text{ millió Ft} \times 0,12) = \mathbf{5,8 \text{ millió Ft}}$$

A kamatráfordítást, így az eszköz bekerülési értékét **csökkenti az elkülönített betétszámlán jóváírt kamat összege, ami 400 ezer Ft**

$$\text{Az aktiválható nettó hitelfelvételi költség} = 5,8 \text{ millió Ft} - 400 \text{ ezer Ft} = \mathbf{5,4 \text{ millió Ft}}$$

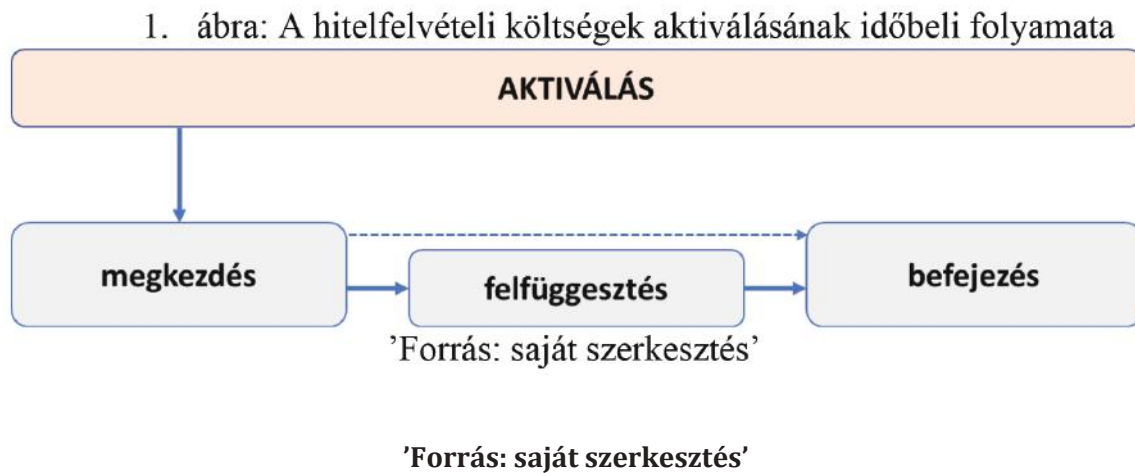
- b. Az **IAS23 szerint** az aktiválható hitelfelvételi költségek összegének meghatározásához meg kell határozni a **súlyozott átlagos hitelfelvételi költséget** az alábbiak szerint:

$$\text{A hitelfelvételi költségek éves súlyozott átlaga} = (30 \text{ millió Ft} \times 0,08) + (10 \text{ millió Ft} \times 0,1) + (20 \text{ millió Ft} \times 0,12) / 60 \text{ millió Ft} = (5,8 \text{ millió Ft} / 60 \text{ millió Ft}) \times 100 = \mathbf{9,6 \%}$$

$$\text{Ez alapján a hitelfelvételi költség összege} = 54 \text{ millió Ft} \times 9,6\% = \mathbf{5,184 \text{ millió Ft}}$$

**Az aktiválható nettó hitelfelvételi költség összege pedig = 5,184 millió Ft - 400 ezer Ft = 4,784 millió Ft.**

### 3. A hitelfelvételi költségek aktiválása



#### 1. A hitelfelvételi költségek aktiválásának megkezdése

A hitelfelvételi költségeknek egy minősített eszköz bekerülési értékének részévé történő aktiválását akkor kell megkezdeni, amikor:

- az eszközre vonatkozó kiadások felmerülnek
- a hitelfelvételi költségek felmerülnek
- az eszköz tervezett használatra vagy értékesítésre kész állapotba hozásához szükséges tevékenységek már folyamatban vannak.

A **minősített eszközre fordított kiadások** csak azokat a kiadásokat tartalmazhatják, amelyek pénzeszközök kifizetését, más eszközök átadását vagy kamatozó kötelezettségek átvállalását eredményezték. A kiadásokat csökkentik az eszközzel összefüggésben kapott részfizetések és támogatások.

Az eszköz tervezett használatra vagy értékesítésre kész állapotba hozásához szükséges tevékenységek az eszköz fizikai megépítésénél többre terjednek ki. Ide tartozik a fizikai megépítés megkezdését megelőzően végzett műszaki és adminisztratív munka, például az engedélyeknek megszerzésével kapcsolatos tevékenységek.

A standard előírásai szerint azok a hitelfelvételi költségek nem felelnek meg az aktiválási feltételeknek, amelyek azalatt az időszak alatt merülnek fel, amikor a beruházási munkálatok nem folynak, az eszköz ugyan a gazdálkodó birtokában van, de semmilyen azzal kapcsolatos fejlesztési munkavégzés nem történik. (Szegediné, 2017)

### **Esetpélda hitelfelvételi költségek aktiválására a hazai szabályozás és standard előírásai szerint:**

*Hiteles Kft. vásárolt egy termelőgépsort: amelynek vételára 150 M Ft. A gépsor teljes vételárát 10 %-os éves fix kamatozású hitel felvételével finanszírozza. A Kft a termelő-gépsort eladó cégnek 2017. augusztus 1-jén a teljes vételárát átutalta. Az eladó cég végezte a gépsor összeszerelését, amely munkálatok 2017. szeptember 30-án befejeződtek, majd azzal egyidőben a gépsor üzembehelyezése is megtörtént és elindult a gyártás. A Kft. számviteli politikájában a minősített eszközök használatra kész állapotba hozásához szükséges időtartamot („jelentős idő”) 12 hónapban határozta meg.*

### **A beruházás elszámolása a hazai szabályozás és a standard szerint az alábbiak szerint történik:**

A **Sztv. szerint** a bekerülési érték részét képezi az eszköz beszerzéséhez közvetlenül kapcsolódó, a felvett hitel után az eszköz üzembehelyezéséig terjedő időszakra elszámolt – az időszakot terhelő – kamat. [Sztv.47.§ (4)]

Az üzembe helyezésig elszámolt, a felvételt követő három hónapra jutó **2,5 millió Ft** [(150 millió Ft × 10%) × 2 hónap /12 hónap] kamatot a Kft. aktiválja, az eszköz bekerülési értékének részeként számolja el.

Az **IAS23 szerint** azok a hitelfelvételi költségek aktiválhatók, amelyek egy minősített eszköz (olyan eszköz, melynek használatra kész állapotba hozása szükségszerűen jelentős időt vesz igénybe) beszerzésének tulajdoníthatók. Példánkban a 2 hónap összeszerelési, illetve üzembehelyezési idő **„nem jelentős idő”** a Kft. számviteli politikájában foglaltak szerint, ennél fogva a termelő gépsor nem minősített eszköz, így a standard szerint a gazdálkodó nem aktivál hitelfelvételi költséget.

## **2. A hitelfelvételi költségek aktiválásának felfüggesztése**

A hitelfelvételi költségek aktiválását azokra a hosszabb időszakokra, amelyekben az aktív fejlesztés szünetel, fel kell függeszteni, A standard szabályozása szerint az ilyen költségek a részlegesen elkészült eszközök tartásának költségei és nem felelnek meg az aktiválás feltételeinek.

A hitelfelvételi költségek aktiválását azonban rendszerint nem függesztik fel egy olyan időszakban, amikor jelentős műszaki és adminisztrációs munka folyik, illetve akkor sem, ha az ideiglenes késleltetés az eszköz használatra vagy értékesítésre kész állapotba hozási folyamatának szükséges része. Például, az aktiválás tovább folyik a készletek éréséhez szükséges hosszabb időszakban.

**Esetpélda hitelfelvételi költségek felfüggesztésére a hazai szabályozás és standard előírásai szerint:**

*Hiteles Kft. a 2016. év őszén javító-szerelő műhely építését kezdi meg. A beruházáshoz megvásárolta a szükséges építőanyagokat 20 millió Ft-ért, aminek a finanszírozásához hitelt vett fel. A 24 millió Ft hitel felvételének napja 2017. január 1., a hitel évi fix kamata 10%. Az építkezési munkálatokat 2017. január 1-jétől 4 hónapon keresztül szüneteltetni kellett, a rossz időjárási viszonyok miatt. Az építkezés 2017. május 1-jén folytatódott, a javító-szerelő műhely üzembe helyezése 2017. december 31-én – a szerződés szerint időben – megtörtént.*

**A beruházás érdekében felvett hitel költségeinek elszámolása a hazai szabályozás és a standard szerint:**

A **számviteli törvény szerint** a Kft. 2017 -ben az ingatlan bekerülési értékében aktiválja a felmerült **2,4 millió Ft** [24 millió Ft × 10 %] hitelkamatot. [Sztv. 47.§ (4)]

Az **IAS23 szerint** a hitelfelvételi költségek aktiválását azokra a hosszabb időszakokra, amelyekben az aktív fejlesztés szünetel fel kell függeszteni. (Hitelfelvételi költségek abban az időszakban, amikor a beruházási tevékenység szünetel, a részlegesen elkészült eszközök tartási költségeinek minősülnek és nem felelnek meg az aktiválás feltételeinek.) Ennek megfelelően a hitelfelvételi költségek 2017. január 1. és 2017. április 30. között nem számolhatók el, így 2017-ban az aktiválható hitelfelvételi költség összege 1,6 millió Ft [24 millió Ft × 10 % × 8 hónap / 12 hónap].

**3. A hitelfelvételi költségek aktiválásának befejezése**

A hitelfelvételi költségek aktiválását be kell fejezni, amikor lényegileg befejeződnek azok a tevékenységek, amelyek az eszköz tervezett használatra vagy értékesítésre kész állapotba hozásához szükségesek.

Egy eszköz rendszerint akkor van a tervezett használatra vagy értékesítésre kész állapotban, amikor a fizikai megépítés befejeződött, bár az adminisztrációs rutinmunkák még tovább folytatódhatnak. Amennyiben már csak kisebb módosítások vannak hátra, mint például az eszköz díszítése a vevő vagy a felhasználó kívánsága szerint, ez azt jelzi, hogy a tevékenységek lényegében befejeződtek.

Amennyiben egy minősített eszköz megépítése részenként történik és minden egyes rész önmagában is használható, miközben más részek megépítése még folytatódik, akkor a hitelfelvételi költségek aktiválását akkor kell befejezni, amikor lényegileg befejeződnek mindazok a tevékenységek, amelyek az adott rész használatra vagy értékesítésre kész állapotba hozásához szükségesek. (Szegediné, 2017)



## **Összegzés**

A hitelfelvételi költségek hazai és IAS 23 szerinti számviteli kezelésének számottevő eltérései, hogy a hazai szabályozás (2000. évi C törvény a számvitelről) szerint kötelező az eszköz beszerzéséhez, előállításához közvetlenül kapcsolódó hitelfelvételi költségeket aktiválni, illetve a hitelfelvételi költségeket csökkentő bevételeket elszámolni. A törvény szerint az általános céllal felvett hitelek hitelfelvételi költségeinek aktiválása – így az aktiválási ráta használata – nem megengedett, az ilyen típusú költségeket pénzügyi műveletek ráfordításaként kell elszámolni a felmerülés időpontjában.

A standard különbséget tesz a hitelek között aszerint, hogy azokat közvetlenül a minősített eszköz érdekében veszi-e fel a vállalkozás, vagy a hitelek felvétele általános célú, de összegükből a minősített eszköz is finanszírozásra kerül.

A hazai és a standard szerinti szabályozás nem tér el abban, hogy az **aktivált, közvetlen hitelfelvételi költségek összegét csökkenteni kell** a hitelek átmeneti befektetéséből származó bevételek összegével.

A standard szerint az **általános célú hitelek** költségei is aktiválhatók, ha a felvett hitelt minősített eszköz megszerzésére használja fel a gazdálkodó. A hitelezési költségek ebben az esetben **aktiválási ráta** alapján kerülhetnek felosztásra.

A hazai szabályozás a hitelfelvételi költségek aktiválásának megkezdésére, felfüggesztésére, befejezésére nem tartalmaz tételes előírást. A törvény előírja, hogy a beszerzett, vagy saját előállítású eszközöket az üzembehelyezésük, használatbavételük időpontjában kell aktiválni, amiből az következik, hogy a hitelfelvételi költségek is ezen időpontban kerülnek aktiválásra.

### ***Felhasznált irodalom:***

Nemzetközi Számviteli Beszámolási Standardok - IAS23 Hitelfelvételi költségek  
2000. évi C. törvény - A számvitelről

Szegediné Lengyel Piroska: Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok IFRS XIV.: IAS23  
Hitelfelvételi költségek Önadózó XIX. (07-08) pp. 39-41. (2017)